44. številka. Maribor, dne 4. junija 1917. Letnik IX.

STRAŽA

Naročnina listu: Celo leto K 10·—, Pol leta „ 5·—, Četrt leta „ 2·50, Mesečno „ 1·—. Izven Avstrije: Celo leto „ 15·—. Posamezne številke 10 vinarjev.

Inserati ali oznanila se računajo po 12 vin. od 6redne petitvrste; pri večkratnih oznanilih velik popust. „Straža" izhaja v pondeljek in petek popoldne. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravništvo: Maribor Koroška ulica 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Z uredništvom se more govoriti vsak dan od 11.—12. ure dopoldne.

Cesar in cesarica pri hrabrih soških bojevnikih.

V spremstvu zunanjega ministra grofa Černina in načelnika generalnega štaba pl. Arza sta cesar in cesarica dne 1. junija odpotovala na soško fronto. Cesarska dvojica se je dne 2. junija ob 7. uri pripeljala v Ljubljano. Odtod se je cesar odpeljal preko Divače v Opčino na fronto, da izrazi svojim junaškim braniteljem ob Soči pohvalo in priznanje. Ob začetku potovanja se mu je pridružil hrvatski general Boroevič. Cesar, poln hvaležnosti in priznanja za junaške branitelje ob Soči, je izročil generalu Boroeviču najvišje vojaško odlikovanje, komanderski križ vojaškega reda Marije Terezije, ter je zaukazal sledeči razglas:

Moji armadi ob Soči!

V najtežji, večdnevni borbi ste odbili dolgo pripravljene, s posebno mogočnimi silami izvršene sovražne napade ter ste pokazali sovražniku, kakšno junaštvo napolnjuje Vaša prsa.

Čutim se prisiljenega, da pohitim k Vam, da se Vam v Vaši sredini iz dna srca zahvalim za Vaše junaštvo, vztrajnost in vdanost.

Iz vseh delov ljubljene domovine sestavljeni, ste z združenimi močmi zvesto skupaj delujoč, izvršili občudovanja vredne čine in si zaslužili gorko zahvalo domovine.

Ne morem vsakemu posameznemu od Vas oko v oko osebno izreči svoje zahvale.

Komanderski križec vojaškega reda Marije Terezije, ki sem ga danes pripel na prsa Vašemu izbornemu voditelju, generalnemu polkovniku pl. Boroeviču, naj predoči Moje najvišje priznanje ne samo armadnemu poveljniku, marveč naj bo Vam vsem, vodjem in vojakom, dokaz Moje globoke zahvale in ponosnega zadovoljstva.

Božji blagoslov je bil z nami. Molimo k Vsegamogočnemu, da nas naj tudi v bodoče spozna za vredne svojega milostnega varstva in svoje zaščite. Naj nam podeli končnoveljavni polni vspeh."

Med potom od Divače do Opčine je cesar srečal mnogoštevilno vojaštvo, ki se je udeležilo bojev 10. laške ofenzive. Prijazno se je razgovarjal s posamezniki, častniki in prostaki. V Trstu je bil naš cesar nad vse prisrčno navdušeno sprejet. Ko je odlikoval razne častnike, se je preko Ajdovščine in Postojne vrnil v Ljubljano. Med tem je cesarica Zita v Ljubljani obiskala razne vojaške bolnišnice ter je s prisrčno dobrotljivostjo hvalila, tolažila in bodrila ranjene vojake. Kjerkoli se je prikazala, je bila sprejeta z največjim in najprisrčnejšim navdušenjem. — Ljubljana se je ljubljeni cesarici v pozdrav odela s prazničnim okrasom.

Najnovejše avstrijsko uradno poročilo.

Vzhodno bojišče.

V dolini reke Putne je bil sunek rumunskih čet krvavo odbit.

Italijansko bojišče.

V ozemlju Sv. Marka pri Gorici so oddelki stotnika Sonnenwenda vrgli sovražnika z ostrim sunkom iz njegovih jarkov. Pustil je v naših rokah 10 častnikov, 500 mož in 4 strojne puške.

Laški letalci so metali na Trst in na druga istrska mesta bombe. V Trstu sta bila usmrčena en otrok in ena žena.

Na južnotirolski fronti številni zračni boji.

Albansko bojišče.

Nobenih pomembnih vojnih dogodkov.

„Svobodni narodni in kulturni razvoj enakopravnih narodov."

Prvi prestolni govor cesarja Karla je povse zadovoljil zanimanje, s katerim je bil pričakovan. Zasnovan je z visokega vidika vladarja, ki si je v svesti, da ga je božja previdnost v usodepolnem času zato poklicala h krmilu države, da bi iz razburkanega svetovnega valovja ladjo države rešil v pristan miru in srečne bodočnosti.

V to bodočnost je uprto cesarjevo oko s tistim zaupanjem, ki ga daje vera v Boga, pa tudi vera v sebe, v svojo voljo in moč. Kakor je oko našega cesarja, iz tužne sedanjosti zreče v radostnejšo prihodnjost, polno mladostnega sijaja, tako so tudi njegovi upi v bodočnost naše države prešinjeni z ognjevitim mladostnim idealizmom, ki oživljajoče veje skozi ves prestolni govor ter kliče k oživitvi in vzajemnemu delu tudi vse narode in njihove politične zastopnike.

Program bodočega dela je sicer v glavnih potezah, pa prav široko začrtan. K izvršitvi tega programa naj bi sodelovali vsi narodi države, kakor sedaj sodelujejo, da jo obranijo pred sovražniki, ki hočejo njeno propast. V državi je prostora dovolj za vse. Država je za vse kakor hiša, kjer se enakopravni otroci zbirajo okoli svoje matere.

Prav simpatična vsem avstrijskim narodom je cesarjeva obljuba, da hoče vsem svojim dragim narodom vselej biti pravičen, ljubezni poln in vesten vladar v smislu konstitucionelne ideje, ki jo je kot dedščino prevzel od svojih očetov, in v duhu tiste prave demokracije, ki je ravno med viharji svetovne vojske v delovanju vsega ljudstva na fronti in doma čudovito prestala svoj ognjeni krst.

Prestolni govor ne pozna razlikovanja med narodi in razvrščevanja v narode prve ali druge vrste, v državo-ohranjujoče, manjohranjujoče ali neohranjujoče narode. Prestolni govor daje ljudstvu vseh narodov to spričevanje, da delujejo vsi na fronti in doma za ohranitev države. Njemu so vsi narodi enako dragi, vsem hoče biti in tudi je pravičen, ljubezni poln in vesten vladar. To je tisti avstrijsko-demokratični duh, ki odklanja vsako privilegiziranje med narodi, ki tvarjajo državo. To je eminentno državo ohranjujoči duh, ki je z njim prešinjen naš mladi cesar in ki obljublja prav lep razcvet in napredek države in vseh njenih narodnosti.

Naš mladi cesar je v svojem prestolnem govoru izpovedal, da se popolnoma zaveda načela razdeljevalne pravičnosti, ki je podlaga vsaki državi. Enakomerna razdelitev dolžnosti in pravic, tako se glasi to načelo. Iustitia fundamentum regnorum, s temi besedami je to načelo zapisano nad glavni vhod v dunajski cesarski dvor. Kjer se to načelo ne izvaja, tam se majejo temelji družabnega in državnega življenja. Kakor je menjevalna pravica, ki zahteva strogo enakost med dajatvijo in vračilom, glavni pravec medsebojnega razmerja in ravnanja med ljudmi in njihovim početjem, tako je in mora biti razdeljevalna pravičnost glavno pravilo tistim, ki vladajo.

Iz tega načela poteka cilj, ki ga naš cesar stavi svojemu vladanju in k čigar izvršitvi kliče na sodelovanje vse poslance: „Svobodni narodni in kulturelni razvoj enakopravnih narodov." V smeri k temu cilju se bo tudi izvršila preureditev notranjepolitičnih razmer v Avstriji, ki jo napoveduje prestolni govor. Izvršila se bo v resnično konstitucionelnem duhu, ki neomajno varuje svoboščine, zajamčene v osnovnih državnih zakonih, ter državljanom neprikrajšano ohranjuje tisti delež pri tvorbi državne volje, ki ga predpisuje veljavna ustava.

Zvesto sodelovanje ljudstva in njegovih zastopnikov, tako povdarja naš cesar v prestolnem govoru, smatram kot zanesljivo oporo za vspeh svojega dela in sodim, da se blagor države, koje slavni obstanek je ohranila trdna složnost vseh državljanov med viharji svetovne vojske, tudi za čase miru ne more varnejše zasigurati in utemeljiti kakor na nedotakljive pravice zrelega, domovino ljubečega in svobodnega ljudstva.

Zveza z Nemčijo

Dunaj, 3. junija.

V prestolnem govoru je le mimogrede omenjena zveza z Nemčijo. V prestolnih govorih prejšnjih časov je bilo tej zvezi posvečeno navadno največ besed. Seveda so sedaj drugi časi in vladarju je treba, da v prestolnem govoru pokaže pred vsem lastnim narodom svojo veliko ljubezen in skrb do njih. Krivo pa bi bilo iz tega sklepati, da je med nami in Nemčijo napeto razmerje, čeprav se še v državnonemških listih vedno hujska proti politiki našega zunanjega ministrstva.

Jugoslovanski klub

pod predsedstvom dr. Korošca.

Prejeli smo iz kroga poslancev:

Dunaj, 1. junija.

Misel, ki so jo med vojsko posamezni započeli in gojili, je v torek dozorela. Jugoslovanski klub, v katerem so združeni vsi slovenski, hrvatski in srbski poslanci, je zasnovan. Izkušnje, ki smo jih doživeli med vojsko po raznih južnih deželah, in ves politični položaj sta prisilili tudi tiste, ki so nasprotovali taki združitvi ali dvomili, je-li sploh možna, da so utihnili in se vklonili splošni želji na jugu naše domovine. Za slovensko ljudstvo na Štajerskem, Koroškem in Primorskem pomenja ustanovitev skupnega kluba še posebej, da se bo slovenska delegacija odslej z veliko večjo vnemo in — upamo — tudi z večjim vspehom zavzemala za naše stare narodne zahteve. Vprašanje ureditve jezikovnih razmer na Štajerskem in Koroškem ne zgine več z dnevnega reda, dokler ne bo rešeno, kakor to zahteva pravica. Za to nam jamči skupen Jugoslovanski klub in zlasti tudi imeni njegovega predsednika dr. Korošca in podpredsednika dr. Laginje, imeni, ki ste že vsako zase cel program. Prvi korak, ki ga je storil Jugoslovanski klub v parlamentu, je že izrabil jasno in odločno, da je konec polovičarstva. Brez vseh ovinkov in ozirov je klubov načelnik izrazil politično prepričanje, ki ga je nosil že davna v srcu vsak pošten Slovenec in Hrvat. Vsi se čutimo en narod, kar nas je Slovencev in Hrvatov v monarhiji! En narod smo, ki hoče biti tudi politično združen. Kdor hoče narodu in državi dobro, bo z navdušenjem sledil odločni izjavi Jugoslovanskega kluba. To niso več prazne besede, to je že pogumno dejanje!

Spremembe poslovnika.

V četrtek, dne 31. maja, je odsek za spremembo državnozborskega poslovnika dokončal svoje delo, vsled česar bo lahko v torek, dne 5. junija, ves načrt spremembe predložen zbornici v razpravo.

Glavne točke poslovnikove spremembe, kot jo predlaga odsek, so sledeče:

Po § 7 se med zasedanjem zbornice ne sme nobenega poslanca brez njegovega dovoljenja vpoklicati v vojaško službovanje.

§ 8 določa izvanredne seje, v katerih bo mogoče, ne da bi se ogroževal dnevni red in delovni načrt, obravnavati zadeve trenotne važnosti.

V § 11 se daje zborničnemu predsedniku pravica, da edino on razpolaga o prostorih v državni zbornici.

§ 17 določa, da se interpelacije, kojih branje je prej zahtevalo mnogo časa, odslej bodo čitale v zbornici le takrat, ako bo predsednik to odredil. Odslej bo tudi dana možnost, da se bo na interpelacije pismeno odgovarjalo.

Raznih prošenj ali peticij se odslej, kakor določa § 18, ne bo več tiskalo.

Podrobna razprava o obširnejših zakonskih načrtih se bo, kakor določa § 21, odslej preložila v poseben odsek. Tako bi se drugo čitanje takih obširnejših zakonskih predlogov odslej ne vršilo več v celi zbornici, ampak bi se o celem odsekovem poročilu glasovalo samo enkrat.

Število zborničnih podpredsednikov se zviša od 7 na 8.

Odseki bodo po novem poslovniku večje važnosti kot dosedaj. Odsek bo lahko vsakemu govorniku določil, kako dolgo sme govoriti, vendar ne manj kot četrt ure. Dejanski popravki bodo dovoljeni samo ob koncu sej in ne smejo trajati več kot 5 minut. Pri predlogih o obravnavanju opravil lahko podeli predsednik besedo po svojem prevdarku in lahko določi čas za govor samo 5 minut. K besedi se bo odslej tako oglašalo, da bo po deset poslancev za posamezno razpravo določilo govornika. Govornik bo moral govoriti na govorniškem odru. Tudi v polni zbornici se govorniški čas lahko omeji, vendar ne manj kot na pol ure. Za poimensko glasovanje se bo uporabljalo glasovnice.

Novo bo v poslovniku tudi določilo, da se bodo vprašanja na zborničnega predsednika ali odsekovega načelnika odslej vlagala pismeno.

Popolnoma nova je določba, da se bo za nekatere važnejše zadeve, n. pr. za trgovske in državne pogodbe, za nagodbo z Ogrsko, za proračune, v kolikor ne vsebujejo pooblastil za najetje posojil ali novih davkov, za poročila kontrolne komisije državnih dolgov, za rekrutni kontingent itd. določila doba, do kedaj se morajo rešiti. Predsednik bo že prvo čitanje lahko omejil na gotovo število ur; on tudi lahko določi čas, do katerega mora odsek zgotoviti svoje delo, in če odsek do te dobe ne položi poročila, se lahko že v zbornici vrši o predlogu drugo čitanje. Predsednik tudi lahko določi, kako dolgo sme trajati debata; v odseku in v celi zbornici se bo ob takih razpravah obligatorično določila doba za govore.

Kar se tiče kazenskih določil, je odsek preko vseh tozadevnih predlogov, ki določajo, da se sme uporabljati fizična sila in omejitev imunitetnih pravic, prešel k dnevnemu redu.

V četrtkovi odsekovi seji, ki je trajala do ½12. ure ponoči, je prišlo v razpravo tudi vprašanje glede protokoliranja nenemških govorov. To vprašanje je ostalo nerešeno. Socialdemokraški poslanec Seitz je predlagal, naj pisarna državne zbornice poroča, kako bi se naj zapisovalo nenemške govore. En predlog stremi za tem, da bi se taki govori v izvlečku prestavili v nemški jezik in pridjali stenografičnemu zapisniku.

Končno se bodo preuredile zastarele določbe glede poslanskih dijet.

Italijansko bojišče.

Odmor v deseti laški ofenzivi še traja naprej. Vršijo se manjši spopadi na posameznih mestih vse goriške fronte, ki se smejo smatrati za predznake pripravljajočih se novih bojev. Italijani baje nameravajo še z večjo silo kot dosedaj navaliti na naše postojanke pred Trstom. Čakajo nas torej še jako vroči boji. Glavni cilj bodočih laških napadov je in ostane — Trst. Upati pa je, da bodo Borodvičevi junaki odbili in pobili vse pohlepne in grabežljive laške nakane.

Švicarski listi o deseti soški bitki.

Vojni poročevalec švicarskega lista „Neue Züricher Zeitung“ je prejel od svojega poročevalca iz Trsta dne 29. maja sledeče poročilo: Danes si je mogoče na podlagi dogodkov in doživljajev ustvariti kolikor toliko zanesljivo sliko o poteku dozdaj največje in časovno najdalje trajajoče soške bitke, koje je to najvažnejše, da se Italijanom kljub skrajno smelim, po 12kratnim se ponavljajočim navalom tudi tokrat ni posrečilo predreti avstrijske fronte na kateremkoli mestu in si tako napraviti prosto pot do Trsta čez Kras ali pa ob Adriji. Poročevalec se je pred poldrugim letom med četrto in peto italijansko ofenzivo mudil na Krasu. Že takrat je smatral, da je kako še večje vojno delovanje na tej fronti naravnost izključeno. Toda deseta soška bitka, koje potek je opazoval na raznih točkah skoro skozi dva tedna, je še hujša, kakor so bile vse dosedanje. Kar dandanes premore vojna tehnika glede uporabe vojnih sredstev, vse je bilo zastavljeno v deseti soški bitki. Le polagoma je pojenjavala bojna silovitost, so postajali napadalni sunki slabejši in je padala ta žaloigra iz vrhunca navzdol. Zgodovina bo po vojski priznala zmagovalcu lovorikov venec v deseti soški bitki, toda kdor je bil priča temu, ve gotovo eno in lahko reče z mirno vestjo: Vnovič je vstrajala straža ob Soči in zabranila pot do Trsta, ki je ravno sedaj v najlepši pomladanski krasoti.

Pred napadom na Trst?

„Corriere della Sera“ poroča, da je v deseti soški bitki predčasno prišlo do odmora. Italijanska armada rabi za nadaljne napore oddiha. Treba je čete izpopolniti, artilerijo potisniti naprej in spraviti več municije na fronto. V nekaterih dneh se bo pričel glavni napad na avstrijske postojanke na Grmadi, ki so še zadnja znamenita ovira italijanski armadi na potu proti Trstu.

Bombe na Trst.

Dne 1. in 2. junija so laški letalci metali bombe na Trst, tržaško luko in druge važne primorske postojanke. Ubitih je nekaj oseb. Naši letalci so se spustili z laškimi v dvoboj in so jih pregnali ter so še uspešno metali bombe na sovražne postojanke na soški fronti.

Italijanski upi vedno manjši.

Znani vojaški strokovni pisatelj Stegemann piše v švicarskem listu „Bund“ o vojaškem položaju ob Soči sledeče:

Zdi se, da je bil drugi del italijanske ofenzive končan s 27. majnikom, kajti onega dne je opešala silovitost italijanskih napadov, ne da bi se bilo Lahom posrečilo predreti čez Kostanjevico ali pa ob obali pri Devinu. Pretekli sta že dve leti od izbruha vojske in Italija se še vedno bije komaj 10 km vzhodno od Soče za pot proti Trstu. Cadorna je tokrat napadal s silo in s smelostjo, ki prekaša vse dosedanje italijanske napade. Napadalci kakor tudi branitelji so si bili svesti, da se nahajajo pred veliko odločitvijo in so si še tudi sedaj svesti, da južna fronta ni več sekundarne važnosti, marveč da je danes del cele fronte. Da je italijanski napad dosegel vrhunec, branitelji ga pa odbili, je razvidno iz italijanskega poročila z dne 26. maja, ki pravi, da so se italijanske napadalne čete navalile in so zavzele Kostanjevico, a jih je napadel branitelj in jih pognal nazaj.

Brezupnost predreti na obeh krilih nezlomljivo in neranljivo fronto, se v tem pozicijskem boju še ni pokazala nikdar v toliki meri, kakor v sedanji borbi za Trst. Še celo nečuvena srditost artilerijskih bojev, zlasti uporaba raznih artilerijskih sredstev, ni mogla Italijanom zasigurati zaželjenega cilja predreti soško fronto. Končno je pa v bojih moža proti možu padla odločitev, zmagala je jeklena volja braniteljev. Ali bo vodstvo italijanske armade v stanu znova poživiti deseto soško bitko, se sedaj ne more presoditi. Da bi mogli Italijani svoje dosedanje malenkostne vspehe v vojaškem oziru izpopolniti, je izključeno, ker jim še manjka zelo veliko. Dotlej je pa treba počakati na nadaljne razvoje, kajti italijanska armada ne more sedaj dati in žrtvovati najboljše, mogoče tudi poslednje, kar ima, da bi to zastavila za dosego vojnega cilja. Na drugi strani pa postajajo avstrijski upi, oslabiti napadalca do popolne onemoglosti, večji od dne do dne, tako da Italijanom ne bo več dolgo mogoče brez kakega oddiha nadaljevati bitke v velikem obsegu.

Poročila slovenskih bojevnikov.

Na S v. g o r i pri Gorici, 25. maja.

Slovenski mladeniči stojimo vedno prvi v rojni vrsti proti izdajalskemu Lahu. Prišel je čas druge obletnice, ko je pretrgal prijateljske vezi z Avstrijo. Rad bi si zopet odtrgal kakšen košček našega trdega kamna, a mi mu tega ne dovolimo. Lah je poskusil svojo srečo in je začel napadati svetovnoznano Sveto goro pri Gorici. Sreče pa ni imel pri tem nobene. Prišel je sicer gledat nekoliko v naše jarke, a naši hrabri domobranci in lovci so ga zopet naglo pognali nazaj. Imel je neštevilno ranjenih in mrtvih. Svoje jeze nad nami pa ni pozabil; prišel je še drugi dan zopet nas obiskovat. Naši 87ti so priskočili na pomoč in so ga zdrobili na kosce, da skoraj nobeden ni ušel. Kar jih je še ostalo živih, smo jih vjeli, da bodo pri nas kamenje tolkli ob cestah. Boji so bili uprav strahoviti. Ni ga prostora, kjer ne bi granata udarila. Skoro vsako drevo je izruvano. Hvala Bogu, naših fantov Lah ni prepodil; stali so kot hrast neomajano in čakali nestrpno na življenje in smrt! Naša stotnija ni, hvala Bogu, dala več na žrtvenik domovine kakor dva moža. Drugi smo še vsi na svojem mestu in prosimo, da bi nam ljubi Bog in Marija izprosila mir in skorajšnjo srečno vrnitev.

Franc Novak.

T i r o l s k o bojišče, 27. maja.

Živim z nekaterimi tovariši raznih jezikov na visokih tirolskih snežnikih. Pripadamo havbičnemu polku. Od pomladi še ne slutimo dosti. Tukaj je malodane celo leto zima. Snežiti že začne meseca avgusta, in neha meseca junija drugega leta. Letos smo bili prav posebno obdarjeni s snegom in ledenim vetrom, ki sta zahtevala tudi obilo žrtev. Kjer ne more živeti nobena žival, kjer v mirnem času ne najdemo človeka, tam se nahajamo sedaj mi, da branimo domovino proti izdajalskemu polentarju. Da pa nam ni predolgočasno, prideta k nam že nekdanja stara prijatelja „Straža“ in „Slovenski Gospodar.“ Prineseta nam mnogo novic, krepčila in tolažbe za dušo in za srce. Zadnje dni nas je tudi polentar močno napadal, ali njegova vroča kri se mu kaj hitro pohladi. Poučile so ga že pač premnoge izkušnje, da je proti avstrijskemu orlu vsak napad zaman. Zato rajši premišljuje one zlate čase, ko je še hodil po naših krajih, brusil britve in škarje ter popravljal stare dežnike. Od časa do časa prileti od one strani kakšen plesnjiv šrapnel, ki se razpoči v zraku brez vsake škode; včasih pa kakšna granata, ki se razbije na strmih pečinah.

Ludovik Nudl.

LISTEK.

Žveplenke

Prof. Fr. Pengov v „Mentorju.“

V drobni žveplenki ne vidimo razvajeni ljudje nič posebnega, k večjemu se malo pojezimo, če se takoj ne vname ali če glavica pred časom odleti. Ali si pa že kdaj pomislil, dragi moj, koliko bistroumnosti, vnetega študija, koliko tisoč poskusov je bilo tu treba v kemičnih laboratorijih, v raznih delavnicah in tovarnah za stroje, preden je bilo mogoče, izdelati žveplenko tako popolno in tako poceni kot jo imamo danes?

Važnosti vžigalic mi menda ni treba razlagati, ker so tako važne kakor ogenj, ki nam ga delajo. Brez ognja ni mogoča tudi ne najnižja stopinja civilizacije (omike). Najbolj surovi divjaki poznajo ogenj in umljiv ti bo globoki pomen grške pripovedbe, po kateri je bil ogenj nekaj božanskega in ga je Prometej po tatvini prinesel ljudem na zemljo.

Vsi ljudje potrebujejo ogenj in vžigalice. Pa kaka razlika je med kulturno visoko stoječim človekom, ki nosi „blisk“ v žepu, in pa med ubogim divjakom, ki mora skrbno gledati, da mu ne ugasne žerjavica na ognjišču; če se mu to zgodi, ga mora z velikim trudom in mukopolnim drgnjenjem dveh kosov lesa zopet preskrbeti.

Žveplenke, kakor jih imamo danes, poznamo še le dobrih 70 let. Do začetka 19. stoletja sta bila kresilni kamen (kremenjak) in jeklo edini sredstvi, da si mogel hitro ukresati ogenj. Leta 1805 je iznašel Francoz Chancel takozvane tobačne vžigalice: košček lesa je bil na konici prevlečen z žveplom, ki je po vrhu namazan z zmesjo iz gumija in klorovokislega kalija. Če si vtaknil ta konec v močno hudičevo olje (žvepleno kislino), se je vnel kalijev klorat, ki je vžgal žveplo in to les.

Leta 1829 se je pojavil Döbereinerjev vžigalni stroj, kjer se nareja plamen vsled vpliva vodenca na platinovo gobo, vodenec sam pa nastane po razkroju žveplene kisline s pomočjo cinka

Leta 1833 so se prikazale Congrevejeve vžigalice, ki vžigajo s pomočjo kalijevega klorata v zvezi z žveplenim antimonom. Če potegneš tako žveplenko krepko med dvema steklenima papirjema, se vname s precej močno eksplozijo. A ravno ta eksplozija je bila večkrat do skrajnosti neprijetna. Šele tedaj, ko so nadomestili žvepleni antimon s fosforjem, je dobil svet fosfornate žveplenke, kakor jih rabimo še dandanes.

Kdo je pravi iznajditelj fosfornatih vžigalic, ni popolnoma jasno. Nemci se potegujejo za Virtemberžana Janeza Kammerer. Avstrijci pa imenujemo s ponosom dunajskega tovarnarja Štefana Römer. Najbrže pa je bil pravi Kolumb pri žveplenki mlad dijak Irinyi, ki je študiral leta 1835 na dunajski politehniki. Profesor je razlagal nekega dne, da nastanejo lahne detonacije (pokanje) med svetlobnimi pojavi, ako se v torilcu drgne zmes svinčenega superoksida in žvepla. Irinyi je opazoval ta poskus z največjim zanimanjem, pri tem pa mu je kot blisk šinilo nekaj v glavo. Več dni ga ni bilo k predavanju. Eden njegovih nemških tovarišev ga pride obiskat, a vrata so bila zaklenjena. Potrka in pove svoje ime, tedaj pa zakliče ogrski študent: „Poberi se, Švaba, imam opraviti z iznajdbo!“ Čez nekaj dni pa se Irinyi spet prikaže v šoli z vžigalicami v žepih: potegnil je ž njo po zidu in vsaka se je vnela. Raztopil je bil namreč fosforja v močni gumijevi raztopini, primešal rjavega svinčenega okisa in v to zmes je pomočil klinčke, ki jim je bil poprej prevlekel glavice z žveplom. Irinyi je prodal svojo iznajdbo Štef. Römerju za 7000 goldinarjev. A mamon je pogreznil mladega iznajditelja v veseljaško življenje in mu je prizadjal več škode kot dobička.*

* Dr. W. Bersch, Die moderne Chemie.

V letu 1833 ali 1835 so nastale prve tovarne za žveplenke na Dunaju; imena teh tovarnarjev so: Štefan Römer, Siegl in Janez Preshel. Seveda so še bili prvi izdelki zelo pomanjkljivi, to se pravi nevarni, tako, da so nekatere države njihovo proizvajanje naravnost prepovedale. A tudi žveplenka je prestala bolezen otroških let in danes jo izdelujejo v številnih tvornicah in jih razpošiljajo v neštetih vagonih po svetu.

Urni razvoj fabrikacije, posebno pa bliskovito razširjanje žveplenke bi bilo popolnoma nemogoče brez neke druge iznajdbe, brez cenenega, tvorniškega izdelovanja lesenih klinčkov.

Že leta 1822 je iznašel H. Weilhöfer, ki je služil kot modelni mizar na dunajskem vseučilišču, oblič, čigar rezilo je tvorila fina, režoča cevčica; pri vsakem sunku je odletel okrogel klinček.

(Dalje prihodnjič.)

Rusko bojišče.

Na ruski fronti, posebno na fronti proti Nemčiji, živahnejši artilerijski ogenj. Ali je to znak že delj časa napovedovane ruske ofenzive, se bo kmalu pokazalo.

Pred rusko-rumunsko ofenzivo?

Vojni poročevalci zatrjujejo, da se opaža na odsekih pri Smorgonu, severozahodno od Minska, pri Baranovičih, pri Brodih, ob železnici Zločov—Tarnopol in ob Seretu močnejše delovanje ruske, oziroma rumunske artilerije, ki stoji pod angleško-francoskim poveljstvom.

Veliki knez Nikolaj Nikolajevič zaprt.

Razni listi soglasno poročajo, da je bil veliki knez Nikolaj Nikolajevič na povelje začasne ruske vlade zaprt. Ta dogodek je v zvezi z izbruhom nemirov v Tiflisu, ki so nastali vsled monarhistične agitacije.

Rumunsko bojišče.

Ob Donavi in Seretu artilerija živahneje deluje. V moldavskem gorovju manjši sunki rusko-rumunskih čet. Sicer pa na celi vzhodni fronti zadnji čas nobene spremembe.

Macedonsko bojišče.

Na macedonskem bojišču so napadli oddelki Sarrailove armade bolgarsko postojanko pri Altšak-Male ob reki Vardar, toda brezvspešno. Ob kolenu reke Črne hudi artilerijski boji. Na ostalem delu macedonske fronte nobenih posebnih dogodkov.

Francosko bojišče.

Na fronti pri Arrasu se boji nadaljujejo. Vsi angleški napadi so bili odbiti. Na ostali fronti razven artilerijskih in zračnih bojev nobenih večjih vojnih činov.

Turška bojišča.

Razen artilerijskih bojev v Mezopotamiji nobenih važnejših vojnih dogodkov.

Ribot proti stockholmskim pogajanjem.

V francoski zbornici je rekel ministrski predsednik Ribot sledeče:

Že nekaj časa se govori o tem, da je nameravan nek meddržavni sestanek. Ta načrt pa ni nastal v Franciji. Najglavnejša napaka takega sestanka, ki je že napravil zmešnjavo v javnem mnenju ter je razcepil socialistične stranke, pa je, ker bi utegnila nastati domneva, češ, stranke imajo pravico nastopati namesto vlade. Mir more samo biti francoski mir in bo moral obsegati up cele države. Kdo more zastopati vlado? Nihče drug kakor vlada in zbornica. Sedaj, ko ima sovražnik še zasedene dele države, ali so mogoči pogovori ž njim? V tej uri je potrebno, da proti koncu vojne zbere država vse svoje sile. Mir more iziti samo iz zmage. Kaj pa bi si mislili v Ameriki, kjer se pripravljajo, da nam prinesejo tako dragoceno pomoč? Ne, vlada ne sme dati dovoljenja za potovanje v Stokholm ali ga olajšati. Francoska vlada je v trajnem stiku z rusko vlado in je v to svrho že poslala tri svoje člane v Petrograd ter še bo druge poslala, ko bo izginila stokholmska konferenca. Z vestmi o miru, ki so predčasne, ne smemo dovoliti, da bi se javno mnenje spravljalo v zmešnjavo. Govorilo se je, da je bila sklenjena z Rusijo napadalna in obrambna zveza. Francoska vlada bode sporazumno z rusko vlado objavila vse tozadevne listine brez izjeme. Zbornica je sprejela Ribotov govor z velikim navdušenjem.

Avstrijska vlada ni poslala socialiste v Stockholm.

Avstrijska vlada izjavlja, da ni poslala avstrijskih socialnih demokratov v Stockholm, ampak da jim je samo preskrbela potne listine. Vse govorice, ki trdijo, da so potovali socialdemokraški zastopniki po naročilu naše vlade v Stockholm, so torej iz trte izvite.

Anglija hoče ofenzive.

List „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ piše, da želi Anglija nadaljevanje velike ofenzive na vseh črtah in na morju. Ofenziva se mora nadaljevati po angleški želji na zahodu, na vzhodu, v Macedoniji, na italijanski fronti, na Kavkazu, v Palestini in na vseh morjih, kjer plujejo nemške ladje.

Angleži bodo zasedli Tesalijo?

„Daily Mail“ poroča iz Soluna, da se v tamošnjih merodajnih krogih pričakuje z vso gotovostjo, da bo Anglija zasedla Tesalijo (severovzhodni del Grške). S tem se hoče preprečiti, da se del žetve ne porabi za kralja Konstantina. Sedaj prevladuje mnenje, da Angleži v Tesaliji ne bodo zadeli na kak poseben odpor.

Politične vesti.

Mariborsko nemškonacionalno junaštvo. Prijatelj lista nam piše: Nemški časopisi polnijo dan na dan svoja predala z opomini, da morajo v sedanjih važnih dnevih, v katerih se nahaja država, narodi pozabiti narodno-strankarske zahteve. Interes države, da gre pred vsako drugo skrb in ves svet da gleda na avstrijske politike-državnike, zastopnike avstrijskih narodov v državnem zboru. Državni zbor mora pokazati svetu enotnost želja vseh avstrijskih narodnosti. Ti časopisi seveda zahtevajo vse to samo — od nenemških narodov. Nemci naj pozabijo vse svoje življenjske narodne zahteve, za to da bi se ne zaznalo, da Nemcem ni za absolutno enakopravnost. In že grozijo med vrstami: Če bote prišli s svojimi narodnimi zahtevami, ste odgovorni za vse, kar bi mi izvajali iz njih posledic. Igra je ista, kakor pred vojno: Za se vse, za druge ničesar, potem pa konečno urnebesni „halo!“ To se ponavlja pri vsaki reči, v vsakem slučaju, naj gre potem za kaj velikega ali malega. Na zunaj bi vse prikrili, na znotraj pa tem bolj pritiskali. Samo mal slučaj naj naslednje navedemo iz najožjega kroga: Neka stranka hoče tožiti drugo. Da prihrani koleke, gre z ubožnim spričevalom na mestno županstvo. Spričevalo je dvojezično (nemško-slovensko) in že izpolnjeno in sicer nemški, a kljub temu župan, oziroma uradnik, ki mu gre skrb za to, ne mara podpisati ubožnega spričevala preje, predno stranka ne prinese samonemško tiskovino, samonemško izpolnjeno. Vojska divja vedno huje, sovražnik buta ob vrata, grom tisočev topov buči preko gora in pripoveduje, da so Slovenci na straži ob Soči in na Krasu ter ob bregovih Jadranskega morja in da branijo z železno pestjo vhod skupnemu sovražniku. Kljub temu pa se izvestni gospodje danes brigajo še manj za postavne določbe, kot so se popreje. Saj pred vojno, dasi naši hudi nasprotniki, si niso upali to, kar si upajo sedaj. Nauk iz vsega je ta, da moramo skrbeti ravno sedaj, da bo konec takemu ravnanju. To pa je le tedaj mogoče, če pridemo Slovenci v mestih Maribor, Ptuj, Celje itd. do sobesede pri upravi teh mest, oziroma mestnih občin. Krivica bi bila, če bi se ne upeljale v Mariboru, Celju in Ptuju itd. proporcijonalne občinske volitve. Ali naj bodo te veljavne samo v Ljubljani za nemško manjšino? Tudi za Slovence morajo biti upeljane po Slovenskem Štajerju, koder smo doslej v manjšini in brezpravni.

Češki radikalci za dr. Kramarja. Iz Dunaja se poroča, da je devet čeških radikalcev pri volitvi zborničnega predsednika oddalo svoje glasove obsojenemu in zaprtemu poslancu dr. Kramaru.

Češka skupina v gosposki zbornici. Češki člani desnice gosposke zbornice so si ustanovili svojo posebno skupino, ki bo v stalni zvezi s Čehi v državni zbornici.

Novo ministrstvo. Cesar je ustanovil novo ministrstvo, ki se imenuje ministrstvo za ljudsko zdravje in socialno skrbstvo. Naloga tega ministrstva je boj proti vojnim kužnim boleznim in socialno skrbstvo za oškodovane po vojski in zaostale po padlih. Pod to skrbstvo bodo tudi spadale te točke: skrb za mladino, stanovanjske zadeve in socialno zavarovanje. Priprave za novo ministrstvo vodi minister dr. Baernreither.

Nov vodja poljedelskega ministrstva. Cesar je poveril vodstvo poljedelskega ministrstva, katero je dosedaj imel ministrski predsednik grof Clam-Martinic — sekcijskemu načelniku dr Ernstu vitezu plem. Seidler.

Poljski minister odstopil. Minister za Galicijo dr. Bobrzinsky je že pred časom podal svojo ostavko, katero je cesar dne 1. junija sprejel. Ob slovesu mu je cesar izrazil svojo zahvalo in popolno priznanje in mu je podelil briljante k velikemu križu Leopoldovega reda.

Skupni finančni minister posreduje. Baron Burian, naš skupni finančni minister, je dobil od cesarja nalogo, da posreduje v Budimpešti pri merodajnih ogrskih politikih glede zamotanih dogodkov pri sestavi novega ogrskega ministrstva. Baron Burian je te dni dospel v Budimpešto, kjer se je posvetoval z grofom Tiszo in s člani opozicije; s kakim vspehom, še ni znano.

Nemci in Ogri. Vsenemško in ogrsko časopisje kar sika jeze in razburjenja radi državnopravnih izjav, ki sta jih imenom Čehov, oziroma Jugoslovanov podala Stanek in dr. Korošec. Vsenemci in Ogri so se našli v bratskem prijateljstvu v boju proti opravičenim slovanskim željam in zahtevam. List „Pester Lloyd“ pravi, da čeških in jugoslovanskih zahtev, za katere bi naj plačala račun tudi Ogrska, še nihče ni zavrnil.

Tedenske novice.

Visoko odlikovanje namestnika štajerskega deželnega glavarja. Namestniku štajerskega deželnega glavarja, državnemu poslancu in članu kontrolne komisije državnih dolgov, okrožnemu zdravniku dr. F. Jankoviču v Kozjem, je cesar podelil častniški križ Franc Jožefovega reda. Zaslužnemu odlikovancu iskreno čestitamo!

Iz politične službe. Okrajni tajnik celjskega okrajnega glavarstva Josip Kramberger je stopil v začasni pokoj.

Velika izguba. Dne 26. maja, ob ½11. uri dopoldne, je padel poročnik Mihael Zafošnik pri Medeazzi, zadet od sovražne krogle v glavo. Bil je nenavadno prikupljiv človek, izboren častnik in vrl katoliško-naroden Slovenec.

C. kr. gimnazija v Mariboru. Dne 23. maja so se vršili tekmovalni izpiti iz štajerske zgodovine, prvikrat tekom vojne. Udeležili so se jih tekmovalci v tolikem številu, kakor niti v miru: 10 četrtošolcev. Radodarnosti plemenitih mladinoljubov se ima gimnazija zahvaliti, da so mogli biti vsi tekmovalci obdarovani, kakor so po svoji pridnosti tudi zaslužili; saj se razume, da se izpita udeleže le taki dijaki, ki so v predmetu izborno pripravljeni. Posvetili so namreč darila sledeči prečastiti gospodje: Njegova ekscelenca prevzvišeni gospod knezoškof dr. Mihael Napotnik 20 K; po 10 K: preč. gg. stolni dekan Jožef Majcen, ravnatelj knezoškofijske pisarne kanonik-senior dr. Martin Matek, kanonik dr. J. Tomažič, ravnatelj bogoslovja kanonik Rudolf Janežič, kanonik Alojzij Arzenšek, ravnatelj deškega semeništča Jožef Zidanšek in profesor dr. Anton Medved. Vrhu tega je učitelj omenjenega predmeta, dr. Strmšek, kot darilo namenil strokovno knjigo in gimnazijsko ravnateljstvo je tekmovalcem vročilo vojni spominek in pa Lechnerjev zemljevid Štajerske. Običajni spominski kolajni deželnega odbora sta dobila dijaka: Peitler Alojzij in Puschmann Ernst; darila v denarju ostali in sicer: Simonič Anton, Cajnkar Stanko, Mahnert Herman, Šijanec Franc, Tominšek Teodor, Klingberg Jožef, Frangeš Viktor, Majhen Martin. — Ker se šolsko leto na gimnaziji konča dne 28. junija, se bodo premestni in izpiti privatistov pričeli dne 19. junija, ustmeni zrelostni izpiti bodo dne 20. junija; sprejemni izpiti za prvi razred bodočega šolskega leta bodo pa še le prve dni julija, o čemer se bo izdalo posebno obvestilo.

Umestna graja. Na Dunaju je pomožni škof dr. Pfluger pri birmi v stolnici sv. Štefana ostro in glasno grajal dunajske ženske, ki so prišle v kričavo in pretirano nališpani obleki v cerkev kot botre. — Škof je rekel med drugim: „Tako se pač oblači za gledališče, pa ne za tako sveto opravilo, kot je sv. birma.“ — Tudi v Mariboru tak opomin ne bi bil odveč.

Odlikovan postiljon. Postiljon pri graški pošti Alojzij Sernec, doma iz Ruš pri Mariboru, je bil radi zaslug odlikovan z vojnim križcem 4. razreda za civilne zasluge.

Razpuščen občinski zastop. Cesarsko namestništvo je občinski zastop občine Gradiška (župnija Spodnja Sv. Kungota) zaradi nesklepčnosti razpustilo ter sporazumno s štajerskim deželnim odborom poverilo začasno oskrbovanje občinskih poslov g. nadučitelju Martinu Vodenik pri Spodnji Sv. Kungoti.

Uš — slovanska narodna žival. Po „Edinosti“ posnamemo: Dne 20. maja je imelo Hrvatsko prirodoslovno društvo svoje zborovanje, na katerem je predsednik Tučan naglašal, kako se je delovanje tega društva poživilo, kako je sedanji odbor reformiral svoje glasilo „Prirodo“, ki je danes zelo čitan in razširjen list. V svojem govoru pa je omenjal tudi slučaja, ki kaže, kako so pobesneli izvestni nemški znanstveniki. Najnovejša priloga nemškega popularnega časopisa „Kosmos“ — knjiga dr. K. Floerike II. „Plagegeister“ — meče to-le žaljivko na slovansko pleme: „Die Laus hat sich zum slavischen Nationaltier entwickelt!“ (Uš se je razvila v slovansko narodno žival!) Kaj naj rečemo drugega, nego da so taki zagrizenci res prave — uši na telesu skupnega človeštva, ustvarjenega po isti božji podobi z nalogo, da se vsi ljubijo in spoštujejo med seboj in da vsi sodelujejo kot kulturni činitelji za splošni napredek in blaginjo človeštva.

Zaplemba premoženja. Graško deželno sodišče je odredilo zaplembo premoženja bivšega poslanca Mihaela Vošnjaka, ki se sedaj nahaja v Genevi v Švici. Vošnjak je star že 80 let.

Nikljasti 10vinarski novci pridejo iz prometa. Finančno ministrstvo je izdalo naredbo, ki določa, da so nikljasti 10vinarski novci veljavni samo do dne 31. decembra 1917. S 1. januarjem 1918 pridejo iz prometa.

Dražbe občinskih lovov v celjskem okrajnem glavarstva se nam piše: Na podlagi § 15 postave z

dne 21. sept. 1906, dež. zak. št. 5 iz 1907, se bo zakup občinskih lovov v Št. Petru nad Med. selu in v Loki pri Zid. Mostu, potom javne dražbe za šestletno dobo, t. j. od 1. oktobra 1917 do 30. sept. 1923, na sledeči način vršila in sicer: 1. Občinski lov v Št. Petru na Med. selu: v torek, dne 19. junija 1917 ob 9. uri predpoldne v občinski pisarni trg Šmarje pri Jelšah. Izklicna cena 28 K. Površina 893 ha. 2. Občinski lov Loka pri Zidanem Mostu: V četrtek, dne 21. junija 1917 ob 11. uri predpoldne v gostilni Juvančič na Zidanem Mostu. Občinski lov Loka pri Zidanem Mostu je razdeljen v štiri dele: a) davčna občina Loka in Radež: 100 K, površina 1276 ha; b) Št. Jurij in Okroglica: 50 K, površina 1195 ha; c) Lokance in Št. Peter: 63 K, površina 1560 ha; d) Velike Širje: 100 K, površina 1283 ha. Vsak dražitelj naj pred začetkom dražbe položi izklicni ceni primerni znesek v gotovini ali vrednostnih papirjih kot varščino. Dražitelj mora položiti takoj stroške dražbe, enoletni zakupnini primerno varščino v gotovini ali vrednostnih papirjih, zakupnino za eno leto v gotovini ter za kolekovanje pogodbe po lestvi II. potrebni znesek za koleke. Opomni se, da, ako bo vsled končnoveljavnega odloka brez morebitno danih ugovorov ali v smislu nadaljnih določb te postave prirastek ali odpadek na občinskolovskem ozemlju nastal, se pri dražbi dosežena zakupnina v razmerju prirastka ali odpadka površine zviša ali zniža. — Dražbeni akt mora biti po c. kr. okrajnem glavarstvu potrjen.

Oskrba invalidov. Za dve mesti, za kateri sem iskal slovenske invalide, se je zglasilo toliko prošnjikov, da me je napotilo skušati dobiti za vse reveže primernih služb. Boli človeka, da si morajo iskati junaki, ki so krvaveli za dom in cesarja, brezvspešno primernega dela. In kaki so ti možje? Ta je ranjen na desni ali levi roki, na desni ali levi nogi, drugi je izgubil desno ali levo roko, desno ali levo nogo, zopet drugi je bil zadet od kroglje v glavo ali celo v pljuča itd. Za te junake moramo skrbeti, posebno ker bi še radi delali. Delo jih bode še tolažilo, da pozabijo marsikatero gorje. Zato pozivam in prosim vsa podjetja, gospodarje in obrtnike, ki rabijo primerno delavsko moč, da se zglasijo pri meni pismeno za invalide. Naznanijo naj natanko, za kakšno delo bi rabili invalida in kake pogoje da stavijo. Le na ta način zamorem nakazati sposobnega invalida. Prav rad se lotim tudi tega dela za uboge trpine. Naslov: Državni poslanec in deželni odbornik dr. Karel Verstovšek, Maribor, Wildenrainergasse 6.

Gospodarske novice.

Pridelovanje vojne (sladkorne) pese. Cesarska namestnija nam piše: Kot vojno peso so označili sladkorno peso, ki ni namenjena za pridobivanje belega sladkorja, temveč za krmo in v sili tudi za človeško hrano. Sladkorna pesa uspeva povsod tam, koder sejejo ozimno žito. Dobro uspeva le na globoki, močno gnojeni in skrbno obdelani zemlji. Na slabših in plitvih legah daje manjši pridelek in je boljše, da se sploh ne sadi v taki zemlji. Sadi se v vrste, ki naj bodo oddaljene druga od druge okrog 40 cm. Jamice, v katere se položi več semen skupaj, pa morajo biti 20 cm narazen. Ko pesa požene in ima koreninice debele kot močna slama, se polijo na vsakem kupčku vse rastlinice in se pusti le najmočnejše, ki morajo biti 20 cm vsaksebi. Peso je treba tri- do štirikrat okopavati, v začetku bolj plitvo, kasneje bolj globoko. Ko se listje toliko razraste, da perje pokriva zemljo, okopavanje ni več potrebno. Rast sladkorne pese traja 20—30 tednov in spravljajo pridelek šele v oktobru. Ker sega korenina dozorele pese zelo globoko v zemljo, jo je treba s posebnim orodjem vzdigniti. Mora se tudi odrezati glavo in perje in je zelo dobra krma za govejo živino. — V splošnem je treba sladkorno peso pridelovati skoro ravno tako kot krmsko peso, zahteva le boljše pridelovanje in globokejšo zemljo, ki mora biti okrog 40 cm globoko preorana. — Seme vojne (sladkorne) pese se dobi pri podružnici zavoda za promet z žitom ob času vojne v Gradcu (cesarska namestnija) po ceni 1 K 60 v za 1 kg. Dotični posestniki, ki bi bili pripravljeni, da sklenejo pogodbo za pridelovanje pese, dobe potrebno seme brezplačno potom komisijonarjev žitnoprometnega zavoda.

Konoplja. Svojo veljavo v tej vojski je zopet dobila konoplja. Danes velja 100 kg konoplje 250 do 300 K, za čisto otrto predivo pa se dobi tudi 380 K. Dandanes torej nimamo skoraj nobenega pridelka, ki bi se bolje izplačal, ker na enem oralu se da pridelati 6 do 10 q otrtega prediva in da to nese, računano po 300 K, celih 1800 do 3000 K na 1 oralu. Tako bogato oral malokdaj daje. — Konoplja se seje v čisto njivo, na deteljišča, po sočivju in okapavinah. Par let lahko raste na isti njivi, če se dobro gnoji. Seje se meseca maja in tudi še junija. Za letos bi kazalo dobiti nekaj zrn konoplje, ki naj se vsejejo med krompir ali med peso po več metrov narazen. Za 1 oral se potrebuje 170 litrov ali 80 kg semena. — Posebno dobro rodi konoplja na močvirnih barskih tleh.

Papir, stelja in krma. Profesor Mehner je opozoril gospodarje na novo uporabo papirja, ki bo naročna posebno gospodarjem v mestih in v bližini večjih mest. Rahlo zmečkan in stisnjen papir je dobra, zdrava stelja, vsrkuje vlago in drži toploto ravnotako kakor slama. Saj je papir tudi rastlinski izdelek, ko se izdeluje sedaj večinoma iz lesa. Tudi papir je pravzaprav gozdna stelja, saj gredo celi gozdovi v obliki lesnega papirja v velika mesta. Časopisni in zavijalni papir so večinoma iz lesnega razmoka ali lesne preje. S papirjem za steljo je treba ravnati tako, da ne pride kaj kamenja ali bodečega vmes, in da ni preveč umazan. Konjem, prešičem in kuncem ni treba stiljati s slamo, ampak s papirjem; tako pa pride slama v prav za krmo. V najbližjem času pa bo tudi papir porabljiv za živinsko krmo. Pot, po kateri se pripravi papir za krmo, je že uvedena. Dosegli bomo, da bodo nastali iz prebranih časopisov, raztrganih lepenk in ovitkov meso in mleko. In le-te krme in hrane bo zelo veliko. Dan na dan vozijo iz tovarn v tiskarne papir in vozovi s smetmi so zopet dan na dan polni papirja.

Avstrija zalagateljica armade z živino. V ogrskem listu „Pester Lloyd“ je čitati sledeče zanimive vrstice: Armadna uprava ima z rekviriranjem živine za armado na Ogrskem velike težave. Vsa neobhodno potrebna živina se je morala večjidel rekvirirati v Avstriji, ker Ogrska ni dajala niti približno tiste množine živine, katero bi morala dajati. A ker se take razmere ne morejo dalje vzdržati iz vzroka, da se dobi za armado na bojišču neobhodno potrebna živina, je dovolilo ogrsko vojno ministrstvo v sporazumu z ogrskim poljedelskim ministrstvom za mesec juni višje živinske cene, ki pa bodo od meseca julija naprej zopet znižane. Istočasno je dogovorjeno, da, ako bi tudi za te dovoljene višje cene Ogrska ne hotela dajati potrebne, za Ogrsko določene množine goveje živine, bi storilo ogrsko poljedelsko ministrstvo najostrejše odredbe, da se množina goveje živine, ki se rabi za armado, dobi prisilnim potom.

Razne novice.

Sv. Oče dobi pisma po zraku. Dne 23. maja je došla v Rim prva zračna pošta iz Turina. Mnogo katoličanov v Turinu je porabilo priložnost, med njimi tudi turinski kardinal, da po tej novi zvezi med Turinom in Rimom pošljejo sv. Očetu svoje poklone in pozdrave. Papež se je tega čina otroške pozornosti svojih vernikov prisrčno veselil.

Usodna starost slavnih ljudi. Mnogo slavnih mož in žena je umrlo v svojem 56. letu. Tako slavni pesnik „Divine komedije“ Dante, tako Henrik VIII. in Henrik IV. Tudi umetnik na gosli Paganini je umrl v tej starosti, tako tudi Rimljan Mark Aurelij, pruski kralj Friderik I., francoska cesarica Marija Luiza, sultan Saladin, Julij Cesar, rimski naravoslovec Plinij in mnogo drugih.

Razne vrste usnja. Poleg drugih vrst kož se ustroji tudi koža nekaterih rib in kač. Iz krokodilove kože dobimo trpežno in drago usnje, iz katerega izdelujejo tudi mošnjičke in torbice. Posebno mehko je ribje in kačje usnje, ki ima tudi lastnost, da ne propušča vlage. Na Norveškem stroje kože velikih sulcev, v Ameriki uporabljajo kože vseh večjih rib in kač. Iz kože kače-velikanke izdelujejo jako fino obutev.

Krogla v srcu. List „Provincia di Cremona“ poroča o tem-le slučaju: Laški vojak je bil ob Soči ranjen v ramo. Tožil je vedno, da ga v prsih silno boli. Zdravnik ni mogel najti krogle in ker se bolezen ni zboljšala, so poslali vojaka domov. Skoro eno leto je mož živel doma in nato umrl, kakor so rekli, vsled srčne hibe. Ko so truplo preiskali, so našli v desni srčni votlini kroglo, ki jo je mož več kakor 11 mesecev nosil v srcu.

Dopisi.

Sv. Andraž v Slov. gor. V Celovcu je bil odlikovan z železnim križem s krono na traku hrabrostne svetinje naš rojak stražmojster Franc Pignar.

Polenšak. Naznanjam Vam, da modra galica za škropljenje vinogradov stane v ptujskem okraju še vedno 4 K 1 kg.

Ptuj. Z bojišča se nam piše: Franc Lubaj iz Ptuja je bil dne 29. januarja pri nekem večjem podvzetju odlikovan z bronasto hrabrostno svetinjo, in meseca marca je bil v drugič odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo II. razreda. Ker pa že stoji dolgo pred sovražnikom in ima več hudih bitk za seboj, je bil dne 26. aprila odlikovan z zaslužnim križcem cesarja Karla. Odlikovanec je zaveden Slovenec.

Št. Vid pri Ptuju. Naš rojak in zaveden Slovenec, desetnik Ivan Cafuta od 97. pešpolka, je bil odlikovan na bojišču s srebrno in bronasto kolajno. Njegovi tovariši se zahvaljujejo č. g. Petru Žirovniku za pošiljanje slovenskih časnikov. „Straža“ in „Slovenski Gospodar“ sta našim junakom na fronti v veliko tolažbo. Starši in sorodniki ter prijatelji, naročajte slovenskim junakom na fronti slovensko berilo!

Teharje. Dne 18. maja je v gozdu pri podiranju drevja ubilo Janeza Štor, doma v Osenci pri Teharjih. Bil je priden mladenič. Vse ga je rado imelo. Prišel je ravno na dopust in zdaj ga je doma našla smrt. Nesreča nikoli ne miruje. Pokopan je bil v nedeljo, dne 20. maja, po rani maši ob veliki udeležbi ljudstva. Svetila ti, dragi mladenič, večna luč! Žalostne starše pa potolaži Bog!

Sv. Andraž nad Polzelo. Umrla je daleč naokoli znana „padarca“ Liza Pečnik; izbrala si je za svoje delovanje prav skrit kraj, da bi jo oblast preveč ne preganjala. — Radi škrlatice je bila šola 6 tednov zaprta. Ta zavratna bolezen je nekaj otrok pobrala. — Za brambo domovine je dala rodbina Spodnji Jug šest sinov, hiša Ožir pa očeta in pet sinov. — Francu Blagotinšek, ki je prišel na trimesečni dopust, manjka ena noga, Francu Satler pa ena roka.

Slovenci, Slovenke!

Podpisujte

6. VOJNO POSOJILO

pri domačih denarnih zavodih.

Kmetska hranilnica in posojilnica
V PTUJU
v minoritskem samostanu
sprejema prijave za
VI. vojno posojilo
med uradnimi urami.

POSOJILNICA V MARIBORU
(NARODNI DOM) 401
sprejema prijave za VI. vojno posojilo
vsak delavnik med uradnimi urami.

Oficijelno subskripcijsko mesto

Ljubljanska kreditna banka podružnica Celje

sprejema po originalnih pogojih prijave na

šesto avstrijsko vojno posojilo

I. Davka prosto 40letno 5½%no amortizacijsko državno posojilo po K 92·50 prištevši 5½%ne obresti od 1. maja 1917 naprej ter daje ½% bonifikacije. Ker teko obresti tega posojila že od 1. aprila 1917 znaša nabavna cena le K 91.54². II. Davka proste 5½%ne 10 letne državne zakladnice po K 94·— pristevši 5½% obresti od 1. maja dalje in daje ½% bonifikacije

Izdajatelj in založnik: Konsorcij „Straža.“ Odgovorni urednik: Vekoslav Stupan. Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.